
 <p>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</p> <p>Old City of Dubrovnik inscribed on the World Heritage List in 1979</p>	<p>Svjetsko dobro STARI GRAD DUBROVNIK IZVRŠNI ODBOR</p>
<p>Osma sjednica održana 26.03.2024. u Zavodu za obnovu Dubrovnika</p>	

ZAPISNIK

Prisutni članovi Izvršnog odbora:		
Mihaela Skurić ZOD, predsjednica	Bruno Diklić MKIM	Marina Oreb DNŽ
Anita Korda Grad Dubrovnik	Nebojša Stojčić UNIDU	Ljubomir Nikolić GK Grad
Katarina Doršner GK Pile- Kono	Marijana Manenica GK kontaktna zona	Vedran Kosović UCD
Đani Banovac GK Ploče – Iza Grada	Nikolina Grković RL	
Odsutni članovi:		
Antun Baće KOD	Jelica Čučević PS	
Ostali prisutni:		
Marina Lazarević DURA	Amalija Pavlić ZOD	

Dnevni red

1. Verifikacija zapisnika 7. sjednice Izvršnog odbora
<p>2. <i>Predstavljanje Studije prihvatnog kapaciteta svjetskog dobra UNESCO-a izrađene od Odjela za ekonomiju i poslovnu ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku u okviru šireg sporazuma o znanstveno-stručnoj suradnji u istraživanju i razvoju sklopljenog između Sveučilišta, Grada Dubrovnika, Turističke zajednice i Lučke uprave Dubrovnik.</i></p> <p>Studiju prihvatnog kapaciteta za povijesnu jezgru će izložiti predstavnici izrađivača: prof.dr.sc. Nebojša Stojčić, prof.dr.sc. Ivana Pavlić i izv.prof.dr.sc. Barbara Puh.</p>
3. Razno

Gđa. Skurić je pozdravila prisutne te utvrdila da sjednica ima potreban broj članova za održavanje. Nakon toga jednoglasno je usvojen predloženi Dnevni red.

Ad. 1. Verifikacija zapisnika 7. sjednice Izvršnog odbora

Gđa Skurić je na glasanje stavila prijedlog zapisnika 7. sjednice održane 29.12.2023. Zapisnik je jednoglasno usvojen.

Ad. 2. Predstavljanje Studije prihvatnog kapaciteta svjetskog dobra UNESCO-a izrađene od Odjela za ekonomiju i poslovnu ekonomiju Sveučilišta u Dubrovniku u okviru šireg sporazuma o znanstveno-stručnoj suradnji u istraživanju i razvoju sklopljenog između Sveučilišta, Grada Dubrovnika, Turističke zajednice i Lučke uprave Dubrovnik.

Uvodni pregled **Studije prihvatnog kapaciteta svjetskog dobra UNESCO-a** izložila je **izv.prof.dr.sc. Barbara Puh**. Ova studija je osnovni dokument potreban za održivi razvoj destinacije. Naglasak je stavljen na održivo planiranje i upravljanje turizmom i to naročito za dijelove grada koji su sastavni dio svjetske baštine. U Planu upravljanja je jasno naznačeno da nije moguće upravljati posjetiteljskim tokovima sve dok se prethodno ne izmijene ključne varijable te da je unutar njih potrebno detaljno razmotriti opseg nosivosti kao npr. varijablu nosivosti samog prostora. Iz navedenog je izašao zaključak o potrebi izrade Plana nosivog kapaciteta.

Cilj ove studije je procijeniti koliki je prihvatni kapacitet svjetskog dobra, koji u ovoj studiji obuhvaća grad unutar zidina te dio Pila (do IUC Dubrovnik). Dio Ploča koji bi trebao biti obuhvaćen (Lazareti) nema stanovnika te nije dio ove studije.

Nužni preduvjet za ovakvu studiju je analiza postojećeg stanja – infrastrukture, komunalnih dijelova kao i stavova stanovnika i turista.

Analiza stanja obuhvaća i institucionalno strateški okvir koji je preuzet iz Plana upravljanja koji je definirao ključne probleme:

- Preklapanje nadležnosti određenih institucija
- Nepostojanje kvalitetnog regulatornog okvira
- Potrebna koordinacija razvojnog i upravljačkog sustava
- Nužnost uključivanja lokalnog stanovništva
- Nepostojanje sustava upravljanjem posjetitelja
- Ograničena nadležnost komunalnih redara
- Preopterećenost konzervatora obzirom na obim posla

Analiza korištenja turističke atrakcijske osnove urađena je kroz dokument Analiza trendova od 2017. do 2022. godine na temelju podataka sustava Dubrovnik Visitor. Kroz ovaj sustav dostupni su podaci o broju ljudi koji se nalaze unutar stare gradske jezgre.

Podaci pokazuju da je sezonalnost posjeta tijekom godina ublažena, odnosno da je došlo do pravilnije disperzije posjeta na razini mjeseci i ravnomjernije dnevne disperzije – nema više određenih dana kada dolazi veliki broj turista nego je ukupan broj posjetitelja ravnomjernije raspoređen u odnosu na 2017. godinu.

Sam prihvatni kapacitet je dio turističkih studija već dulji niz godina. Još u 70-im godinama smatrao se temeljnim aktom u razvoju turizma a njegovu važnost prepoznaje i novi Zakon o turizmu RH koji naglašava kako je prihvatni kapacitet *broj turista koji istovremeno može posjetiti turističku destinaciju a da pri tom ne uzrokuju bilo kakvu fizičke, gospodarske ili pak socio - kulturne učinke u smislu smanjenja zadovoljstva kako lokalnog stanovništva tako i samih posjetitelja.*

Načini pristupa ovoj problematici u literaturi su vrlo različiti. Sveučilište u Dubrovniku se odlučilo za kombinirani pristup koji objedinjava kvalitativni i kvantitativni segment – ne zaobilazeći brojeve uključen je i ljudski faktor.

U analizi stanja Sveučilište je koristilo prvi i osmi vodič UNESCO-ovog alata „Sustainable Tourism Toolkit“. U dijelu analize *stavovi posjetitelja i stanovnika* poveznica je na četvrti vodič UNESCO alata koji naglašava važnost uključivanja lokalne zajednice u proces odlučivanja te komunikaciju s posjetiteljima kao peti dio.

U studiji je rađeno zoniranje područja obuhvata svjetskog dobra i to na temelju povijesno-prostorne analize obuhvata i funkcionalno statističke obrade svih podataka.

Cjelokupno područje je podijeljeno u 5 funkcionalnih zona a numerirane su od 0 do 4.

Nulta i prva zona su središnji prostori povijesne jezgre i neposredno kontaktno područje. Zona dva je prostor svjetskog dobra unutar zidina od ulice Od Puča do zidina prema moru te od Prijekog do zidina prema Srđu. Zona tri su same gradske zidine te zona četiri obuhvaća područje Pila i Lazareta. Analiza stanja pokazuje da se 50 % svih smještajnih kapaciteta, 80 % svih ugostiteljskih objekata te čak 90 % svih stolica nalaze u zoni 0 i 1. Isto tako, najveći dio povijesnih atrakcija je također u ovom području.

Površina obuhvata svjetskog dobra zonirana po m2:

- 52.000 m2 – zona 0
- 25.000 m2 – zona 1
- 8.000 m2 – zidine
- 82.000 m2 – Pile i Ploče

Analiza turističke potražnje rađena je na temelju podataka TZ Dubrovnik, Luke Dubrovnik te TZ DNŽ. Analiza je rađena za urbano područje Dubrovnika i dijelove koji gravitiraju Dubrovniku – Dubrovačko primorje, Župa dubrovačka i Konavle.

prof.dr.sc. Ivana Pavlić izložila je analizu potražnje koja je definirana na osnovu kriterija: duljina boravka i razina interakcije s lokalitetom

Dolazi se do 4 osnovne skupine gostiju:

- Locirani gosti koji su smješteni na području svjetskog dobra – ostvaruju najveću interakciju s lokalitetom;
- Gosti koji su smješteni izvan područja svjetskog dobra, ali još uvijek na urbanom području Dubrovnika, te gosti na područjima koja gravitiraju gradu Dubrovniku;
- Dnevni izletnici – konkretnih podataka vezano za njih nema;
- Posjetitelji s brodova na kružnim putovanjima

Analizom potražnje na području svjetskog dobra u razdoblju 2017. do 2023. dolazi se do slijedećih podataka: 1.375 smještajnih jedinica; 4.373 kreveta; 3,64 kreveta po stanovniku

Analiza pokazuje i porast broja kreveta po stanovniku - 1,37 na 2,78.
97 % kapaciteta je u privatnom smještaju.

U kratkom razdoblju je došlo do porasta broja kreveta za 85 % dok je broj smještajnih jedinica narastao za 23 %.

Nadalje, rađena je analiza smještajnih kapaciteta prema vrstama objekata:

- Komercijalni smještaj 1%
- Nekomercijalni smještaj 15% - kapaciteti koji nisu uključeni u Pravilnik o razvrstavanju kategorizacije
- Ostali smještaji 84 %

Podjela smještajnih jedinica prema kategorijama:

- 2 i 3 zvjezdice – 54 %
- 4 i 5 zvjezdica – 27 %

Distribucija smještajnih objekata po zonama:

- Najveća koncentracija smještajnih kapaciteta je u II zoni (Peline i Sveta Marija)
- U I zoni je malo više od 1/5 objekata
- U nultoj zoni je oko 12,8 %

Ukupna iskorištenost kapaciteta na godišnjoj razini je svega 24%.

Na sezonskoj razini je iskorištenost tek na 50 %.

25 % kapaciteta ima popunjenost 0%.

90 % noćenja se ostvaruje od svibnja do rujna.

Broj ugostiteljskih objekata na području svjetskog dobra:

- 68 objekata
- 125 korisnika objekata na javnim površinama

70 % objekata je u nultoj i prvoj zoni što dovodi do visoke zagušenosti u uskim uličicama. Urađena je i analiza broja stolova i broja stolica te njihova raspoređenost unutar stare gradske jezgre.

Smještajni kapaciteti na širem području grada Dubrovnika – analiza pokazuje najveće povećanje u nekomercijalnom smještaju:

- 45.740 kreveta
- Blagi rast hotelskog smještaja
- 21,8 % popunjenost kapaciteta

Ista analiza urađena je i za područje koje gravitira gradu Dubrovniku te analiza dnevnog broja putnika na brodovima.

Potencijalna potražnja (sve skupa zbrojeno 67.940) - prema popunjenosti kapaciteta došlo se do potražnje korigirane prema duljini boravka te se ona kreće od 324 do 13.305 .

prof.dr.sc. Nebojša Stojčić osvrnuo se na pitanje koliko infrastruktura može podnijeti sve navedeno.

Istraživanje infrastrukturnih mogućnosti započeto je s elektro-energetskom mrežom. Do izražaja dolazi visoka sezonalnost. Tijekom sezone potrošnja električne energije je čak 2,5 do 3 puta veća nego u drugom dijelu godine.

Na području svjetskog dobra postoje trafo stanice ukupnog kapaciteta 4.200 KW a smještene su u prostorima koji nisu inicijalno namijenjeni za takvu svrhu te imaju slabe mogućnosti hlađenja a isto tako i proširivanja.

Slijedeći problem je što se ovdje teško može ići s obnovljivim izvorima energije.

Prosječna potrošnja po gostu u hotelima, privatnim smještajima, ugostiteljskim objektima zauzima 67 % vršne snage (za ovo istraživanje Sveučilište nije imalo sve energetske suglasnosti).

Vodovod nema tako velikih problema. Kapacitet mreže je 40 l/sec. U slučaju požara može izbaciti vodu na najviše kote. Ovdje je također izražena sezonalnost.

Najveći problem se pojavljuje kod sakupljanja otpada. Godišnja količina odvoza je 2.000 t. Izvještaji pokazuju da na području Dubrovnika 1 stanovnik dnevno generira 1,3 kg otpada.

Prevladava mješani otpad jer nema sustava za razvrstavanje. Isto tako, tvrtka Čistoća ima opremu i zaposlenike ali nema termine za ulazak u Grad osim u jutarnjim satima. Posljedica toga je gomilanje otpada tijekom dana.

Održavanje javnih površina je uredno. Čistoća poštuje standarde rada – 2.000 m² / djelatniku.

Na ovom području rade stalni djelatnici tvrtke što također doprinosi dobrom rezultatu.

Libertas Dubrovnik – 121 autobus / 383 vožnje / dnevni broj putnika koji se preveze 12.850 do 35.000

Usko grlo u ovom segmentu je broj vozača / tvrtka ima strojeve koje nema tko voziti.

Dubinski intervjui pokazuju da je u posljednjih nekoliko godina broj vozača pao sa 210 na 130.

Dodatni problem su lipanj i rujan kada još uvijek traje aktivna sezona ali paralelno se vozi i školski prijevoz.

Parking – za posjetitelje koji dolaze u neposrednu blizinu svjetskog dobra postoji 837 parkirnih mjesta – od toga njih je 711 u garaži. Isto tako, neka od tih mjesta koriste i stanovnici pa ne postoje točne brojke koliko je tih mjesta dostupno posjetiteljima.

izv.prof.dr.sc. Barbara Puh prezentirala je i pregled kretanja stanovništva. Istraživanje pokriva vrijeme od 13. stoljeća.

Procjena broja stanovnika koji žive u staroj gradskoj jezgri rađena je na osnovu podataka Dubrovnik Visitora. Korišteni su podaci iz tri razdoblja: studeni 2019; ožujak 2020 i studeni 2023.

Podaci su praćeni radnim danom u 02:00 sata ujutro, vrijeme kada su zatvoreni svi ugostiteljski objekti, vrijeme kada su u Gradu ljudi koji zaista tu žive. Korekcija za popunjenost kapaciteta rađena je na temelju podataka TZ-e.

Broj stanovnika koji žive na području svjetskog dobra: 875 do 1.107 (max do 1.253 stanovnika). Broj 1.200 je uzet kao broj stanovnika koji živi na području povijesne jezgre.

Broj zaposlenika na području svjetskog dobra: od 208 do 1578 u vrhu turističke sezone. Podaci su praćeni od 07:00 do 08:00 ujutro (izuzev vikenda).

Stavovi lokalnog stanovništva putem upitnika

Pitanja su formirana po preporukama Svjetske turističke organizacije a sam upitnik napravljen je na temelju znanstvenih istraživanja.

Održana je i radionica za lokalno stanovništvo krajem siječnja – svi komentari su uvaženi i svi su uključeni u analizu.

Sudjelovalo je ukupno 259 ispitanika:

- 90 % stanovnika ima prihod ispod 1.200,00 EUR
- 95 % njih živi tu tijekom cijele godine
- 32 % su vlasnici stanova
- 10 % vlasnici poslovnih subjekata

Dio upitnika odnosio se na stavove vezane za ekonomski, socio-kulturni i ekološki element:

- Da li ovisi o turizmu – osnovni, dodatni ili pak dopunski prihod
- Zona svjetskog dobra u kojoj žive

Statistička analiza upitnika odgovorila je na slijedeća pitanja:

- Kvaliteta života / koliko su zadovoljni životom na području svjetskog dobra / koliko su povezani s mjestom življenja / percepcija sigurnosti
- Imaju li visoku povezanost s mjestom
- Odnos prema turizmu i turistima
- Da li su uključeni u donošenje odluka o donošenju turističkih strategija – proces planiranja i razvoja turizma u ovom području?
- Da li je mišljenje građana važno u procesima donošenja odluka?
- Da li su zadovoljni odnosom stanovnika i lokalne samouprave?
- Podrška postojećem razvoju turizma – 25 % neodlučno, 75 % ne slaže se s postojećim trendovima.

Stanovnici su svojim odgovorima sugerirali:

- Strože i češće kontrole minimalnih higijenskih uvjeta ugostiteljskih objekata
- Jače promoviranje autentičnosti svjetskog dobra
- Više sadržaja namijenjenih lokalnom stanovništvu
- Potrebu ograničavanja izdavanje dodatnih dozvola za koncesije na javnim površinama
- Dodatno ograničavanje broja kruzera
- Uvođenje češćih inspekcija - kako ugostiteljskih objekata tako i građevinskih radova
- Bolja komunalna i društvena infrastruktura

prof.dr.sc. Ivana Pavlič je naglasila kako sve brojke koje je studija objedinila ne znače ništa ako istovremeno ne postoji informacija što lokalno stanovništvo osjeća te kakvu emociju gaje oni koji posjećuju naš Grad (ova analiza rađena isključivo za područje svjetskog dobra).

Pomoću metode NLP, dakle uz pomoć umjetne inteligencije, došlo se do detektiranja sentimenta posjetitelja i lokalnog stanovništva. Što se tiče lokalnog stanovništva korištena je tehnika nedovršenih rečenica, otvorena pitanja.

Analizom ključnih riječi došlo se slijedećih saznanja:

- Percepcija turista – blago negativan sentiment
- Život u staroj gradskoj jezgri – blago pozitivan sentiment

Prednosti i nedostaci života u Gradu – najčešće istaknuti: parking, buka, opskrba.

Istražili su se i rezultati razmatranja sentimenta posjetilaca analizom ključnih riječi.

prof.dr.sc. Nebojša Stojčić objasnio je način izrade Procjene prihvatnog kapaciteta

Korištena je *Metoda modeliranja putem linearnog programiranja* (funkcija cilja uz niz postavljenih ograničenja).

Novosti u ovoj studiji u odnosu na ostale studije rađene na istu temu:

- Sentiment stanovnika i zaposlenika
- Stavovi stanovnika i posjetitelja
- Efekt prelijevanja na sporedne atrakcije (ustanove u kulturi, Lokrum, žičara)

Nosivi kapacitet je u središtu. Definirani kapaciteti:

- Hotelskog smještaja
- Privatnog smještaja
- Broja stanovnika
- Broja zaposlenika
- Dnevni posjetitelja
- Javne površine
- Kapaciteti parkinga
- Kapaciteti Lokruma
- Kapaciteti žičare
- Kapaciteti ugostiteljskih objekata
- Kapaciteti ustanova u kulturi
- Javni prijevoz
- Kapaciteti za održavanje javnih površina
- Odvoz otpada
- Elektro energertika
- Vodovod
- Sentiment

Cilj studije je funkcija potrošnje – uključeno je 5 kategorija na području svjetskog dobra:

- Stacionarni gosti
- Gosti u privatnim objektima
- Gosti u hotelima
- Dnevni posjetitelji
- Stanovnici područja
- Zaposlenici

Rađene su tri vrste scenarija:

- Visoka tolerancija prema turizmu (ekonomska korist)

- Niske tolerancije (kvaliteta življenja)
- Umjerene tolerancije

Primjer:

Uz slijedeće pretpostavke: svaki 4. posjetitelj te svaki 5. stanovnik je na javnim površinama, 50 % dnevnih posjetitelja koristi ugostiteljske objekte te 75 % gosta stacioniranih na području svjetskog dobra.

Dolazi se do slijedeće procjene:

13.000 i 15.000 osoba slijede identičan trend

U scenariju visoke tolerancije broj se penje na 30.000 osoba / ekstreman scenarij

13.000 do 14.000 – scenarij niske tolerancije

Dnevni vanjski posjetitelji na vanjskim površinama u nultoj i prvoj zoni od 3.000 do 7.000 osoba (površina po osobi 5,8 do 2,50 m²).

Potom je prof.dr.sc. Nebojša Stojčić prezentirao popunjenost po pojedinom scenariju za pojedina područja / javne površine na području svjetskog dobra.

Nadalje, istraživanje analize osjetljivosti pokazao je ograničavajući prostor na nultu zonu te potom šireći na ukupno područje stare gradske jezgre koristeći parametre:

- Povećanje smještajnih kapaciteta
- Smanjenje posjetitelja

Napomena: određena istraživanja pokazuju da je potrebna površina kretanja koja ne rezultira gužvom 5,6 m² dok 2 m² po čovjeku omogućavaju relativno normalno kretanje.

Nužno je uvođenje upravljanja dnevnim posjetiteljima.

Finalno – procjena nosivog kapaciteta

Potrebno je sagledavanje ograničenja i raspona varijabli u različitim situacijama.

Postavljena ograničenja u ovoj studiji:

- sentiment mora biti pozitivan – dakle, koji je to broj koji će u svim prezentiranim scenarijima osigurati pozitivan sentiment (minimalna razina sentimenta)
- svi sa šireg područja dolaze bar jednom posjetiti svjetsko dobro

U ovim okvirima dolazi se do brojeva 8.400 do 19.767 a oni uključuju:

- 1.200 stanovnika
- 1.600 zaposlenika
- 50 ljudi u hotelima
- 4.000 u ostalim smještajima

Ukoliko i dnevnih posjetitelja ima od 3.500 do 14.800 na javnim površinama, uzimajući u obzir one gdje se posjetitelji najviše zadržavaju dolazi se do 3,30 do 1,38 m² / čovjeku.

Financijski efekt pri pojedinim scenarijima:

Niska tolerancija – 0,6 do 0,7 mil EUR

Umjerena tolerancija – 1 mil

Ekstremna tolerancija – 1,5 mil

U scenariju ekstremne tolerancije usko grlo koje se pojavljuje je odvoz otpada.

Rješenje predstavlja ugradnja podzemnih spremnika ili bolja logistika u dnevnom odvozu.

Prema podacima Dubrovnik Visitora brojevi posjetitelja u ljetnim mjesecima ranijih godina:

- 2022 – 7.100 do 7.600
- 2023. – 8.100 do 8.600

To su kapaciteti gdje se sentiment naših posjetitelja još uvijek zadržava u pozitivnom dijelu.
Naš optimalni scenarij je u tom slučaju niski prag tolerancije.
Uz upravljanje posjetiteljima broj bi se mogao penjati do umjerenog scenarija.

Daljnje povećanje smještajnih kapaciteta nije moguće bez dodatnih ulaganja u infrastrukturu.
Grad Dubrovnik mora otvoriti razgovore sa susjednim općinama te kako uključiti cijelo urbano područje Dubrovnika u zone interesa posjetitelja.
Također je potrebno poznavati vrstu posjetitelja te njihove potrebe.
Nadasve je nužno formiranje jedinstvenog podatkovnog središta – time bi imali prikupljene podatke koji bi se mogli svrsishodno koristiti.
Uvedene mjere moraju biti međusobno povezane – važna je njihova međuovisnost (primjer uskog grla Libertasa i ograničenja prometa oko stare gradske jezgre).

Ad. 3. Razno

Pod ovom točkom dnevnog reda nije bilo dodatnih pitanja.

Trajanje sjednice

13:00 – 14:45

Predsjednica Izvršnog odbora
Mihaela Skurić